

Auteur(s) : Conti, Natale

Collection Mythologia, Francfort, 1581 - Livre I

[Mythologia, Francfort, 1581 - I, 18 : Quod quales Dii, talia fuerunt postea vota & preces](#) est une version augmentée de ce document

Collection Mythologie, Paris, 1627 - Livre I

[Mythologie, Paris, 1627 - I, 18 : Que les prieres & les vœux ont esté conformes aux Dieux que les Anciens ont adorez](#) est une transformation de ce document

Collection Mythologie, Lyon, 1612 - Livre I

[Mythologie, Lyon, 1612 - I, 18 : Quels ont esté les Dieux, telles ont esté les prieres & vœux qu'on leur a faits](#) est une transformation de ce document

Informations sur la notice

Auteurs de la noticeÉquipe Mythologia

Mentions légales

- Fiche : Projet Mythologia (CRIMEL, URCA ; IUF) ; projet EMAN, Thalim (CNRS-ENS-Sorbonne Nouvelle). Licence Creative Commons Attribution - Partage à l'Identique 3.0 (CC BY-SA 3.0 FR)
- Images : Münchener DigitalisierungsZentrum (MDZ).

Citer cette page

Conti, Natale, *Mythologia* Venise, 1567 - I, 16 : Quod quales Dii, talia fuerunt postea vota & preces, 1567

Projet Mythologia (CRIMEL, URCA ; IUF) ; projet EMAN, Thalim (CNRS-ENS-Sorbonne Nouvelle)

Consulté le 01/12/2025 sur la plate-forme EMAN :

<https://eman-archives.org/Mythologia/items/show/800>

Présentation du document

PublicationVenise, Comin da Trino, 1567

ExemplaireMunich (Allemagne), Münchener DigitalisierungsZentrum (MDZ) ,

Res/4 Ant. 50

Formatin-4

Langue(s)

- Grec ancien
- Latin

Pagination20v°-23v°

Notice créée par [Équipe Mythologia](#) Notice créée le 30/04/2018 Dernière
modification le 25/11/2024

Mythologiæ.

Termino Deo apud Romanos frugibus in ignem iactis, & fanis & vino, & agno litabatur, ut ait Ouid. in 1. lib. Fall.

Inde ubi ter fruges medios immisit in ignes,

Porrigit incisos filia parua fauos.

Vina tenent alii, libantur singula flammis,

Spectant, & linguis candida verba fauent.

Spargitur & cæso communis Terminus agno.

Nymphis vero lac & mulsum conueniebant, variaq; sacrificiorum genera Diis variis offerebantur, ut suo loco pertractabitur, cum de singulis agemus, atq; sacrificia vel ab his fiebant, qui ab aliquo morbo conuallescent, vel ob commissum piaculum, quæ victimæ animales vocabantur. Aliæ mactabantur consolandi gratia, quæ vocabantur Consultatorix. in his cæcis hepatis & fibratum situs ab aruspiciibus diligenter obseruabatur, ex quibus Deorum voluntatem prædicebant; nam pluribus de causis antiqui Diis sacrificarunt; nunc, ubi gratias agerent, nunc ubi aliquid peterent, nunc, ubi iratos placarent, nunc autem honoris gratia tantum, ubi illos colerent. Fuerunt autem multi diuinandi modi, aut ab aspectu auium, unde erant auspicia; aut a cibo, unde solistimum ac tripudium, a garritu auguria, a cætu oscinx, a volatu præterea vel dextero vel sinistro; ab afflatu diuino vaticinia, a fulgurum observatione, astrorumq; peritiis, ut ait Virg. lib. 3. Aeneid.

Troïgena interpres diuum, qui numina Phæbi,

Qui tripodas, Clarii lauros, qui sydera sentis;

Et voluerum linguar, & præpetis omina pennæ.

Sic Ouid. primo Tristium.

Hoc mihi non ouium sibiæ, tonitrusve sinistri,

Linguæve seruatæ, pennæve dixit auis.

Diuinabant præterea insipientes ignem, vel aquam, vel terram, & visis ostentis, aut prodigiis, portentis, monstris, somniis, aliisque huiusmodi signis. Hæc ubi contigissent opus esse Deos placare per sacrificia crediderunt, aut eorum voluntatem inquirere. Ac de victimis satis, nunc ad reliqua prosequamur.

Quod quales Di, talia fuerunt postea vota & preces. Cap. XVI.

Proterat hæc tam varia, tamque diligens sacrificiorum ratio, quæ superius ex oraculi responsis variis temporibus editis tradita est, homines fortasse compellere ad credendum aliquid subesse diuinitatis in ipsis Diis, si una cum puritate hostiarum quæ mactabantur, animi potius quam corporis sordes expurgandas esse sacrificantium idem iussisset, atque pro munditiæ corporis animi integritate, & fides, & temperantia requirita fuisset. Nam qui tam diligenter tradidisset qui ritus essent seruandi in sacrificiis singulorum Deorum, & quæ victimæ immolanda, quo pacto potuit sine obliuionis aut avaritiæ nota illud prætermittere quod erat magis Dei proprium, homines admonere scilicet, quod Deus ferè solum animum spectat sacrificantium, cum reliqua terrestria munera parui faciat? nisi forte parasiti & helluonis demonis non sit frequentibus hostiarum, rerumque super altaribus vstarum nidoribus perfrui, nulla habita ratione num illæ victimæ ab impuris latronibus, vel à viris bonis sint oblatae. Quod si magis acceptæ Deo

Deo sunt viroborum bonorum preces, ut sunt re ipsa; iutundioraque munera ab amicis manibus accipiuntur, illud in his prætermittum fuit, quod erat magis necessarium, vite integritatem scilicet & æquitatem & temperantiam optimas esse, & Deo acceptissimas victimas; quibus si quis gratus vllū sacrificium arbitrat, vel profanus est & impius, vel prorsus ignorat Dei bonitatem. Nam si muneribus potius, quàm sanctitate & integritate vite Deus delectaretur, amicissimum Deum haberent opulenti; at pauperes & Deo & hominibus essent inuisi. sed quoniam nullum mendacium potest esse diuturnum, neque diutius capi pro veritate, cum homines impuri fabularum figmentis postea induti pro Dīs culti sint, necesse fuit diuinitus mandata esse obliuioni illa, quæ erant fundamentum non veræ ac probandæ religionis, ut illa veræ postea locum cederet. Atque cum minimus error in principio, fiat maximus in fine, inde effectum est ut impurorum Deorum aris & sacrificiis impiores sacerdotes præficerentur, qui artificiose homines deciperent, nullumque fallaciarum genus prætermitteret ut superstitione oppressos in officio retinerent. Fuit enim legibus antiquorum sacrorum non leue supplicium illis institutum, ut ait Dionysius Thrax in secundo libro Diogeneseon, qui vel alios Deos introducerent, vel eos non colerent: quare quos in sua religione impura retinere non poterant fallaciis, cum altaria & templa tanquam luci tabernæ ubique extruerentur, eos vel Deorum metu, vel legum sacerdotum, vel metu concitati vulgi deterrebant. nulla igitur improbitas, nullum flagitiorum genus, nulla crudelitas ab aris & a templis horum Deorum, ut sequebatur ex his principiis, abesse consuevit: cum in animalia omnium scelerum expertia sequirent, & eorum sanguine crudelissime perfunderentur, & præclare actum fuisset, nisi illa feritas in homines etiam prorupisset. Pauca horum ex infinitis propè, ut res apertior fiat, explicemus; quæ pertinent ad horum Deorum crudelitatem cognoscendam. Scriptum reliquit Dionys. Halicar. lib. 1. magnam pestem aliquando ortâ fuisse in Pelasgorum regione, atque omnia propè animalia Deorum ira intercidisse, & scæminas vel mutilos infantes peperisse, vel abortiuos secisse. Illud vero contigisse quoniam orta sterilitate agrorum, pro ea, ut liberarentur, vouerant quæ optima nascerentur, ea se Dīs consecraturus: mox facti voti compotes non reddiderunt quod promiserant, cum multo preciosa ceteris retinuissent. Deinde sciscitantibus quo pacto liberari possent hac tanta calamitate, respondit oraculum; *ἔτι τοῦτον αὖ ἐπρόδωκε, οἷα ἀπιδραῖν ἡ πόλις, ἀλλὰ ἀπερρίδαται τα πλοῦτα αὖτις. οἱ γὰρ πελάγοι, ἀφ' ὧν αὖτις γινώσκουσι τὰ κατὰ πλοῦτος χρηματίζεσθαι, ὡς αὖτις τὰ δὲ καὶ τὰ Ἀ' ὡς ἄλλοις καὶ τὰς ἀφ' ὧν κατὰ πλοῦτος γινώσκουσι τὰς πρὸς πλοῦτον αὖτις αὖτις.* Quod ea consecuti quæ poposcerant, nō dedissent omnia quæ promiserant, sed preciosa retinuissent. Pelasgi enim orta in sua regione sterilitate, vouerunt se Ioui & Apollini & Cabis decimas omnium eorum, quæ nascerentur sacrificaturos, quod etiam testatur Euseb. lib. 4. Euang. præpar. Mox hominum decimas fuisse ab ipso oraculo petitas ita testatur Dionys. *ἀποσταλὲν δὲ τὸν ἱερεῖα τῶν θεῶν, ἵνα ἐκ τῶν ἀνθρώπων αἱ δέκα μέρη αὐτῶν ἀφαιρῇται, καὶ τὰς ἀφ' ὧν αὖτις γινώσκουσι τὰς πρὸς πλοῦτον αὖτις αὖτις.* Sententiam ferente quodam Deum esse interrogandum an sibi gratum esset hominum decimas persolveri, rursus sciscitarum mittunt, quibus respondit oraculum ita esse faciendum. Atqui omnium Deorum qui celebres fuerunt, antiquissimo propè Saturno, mos fuit hominem immolare, ut

F testatur

Mythologia.

testatur idem Dionys. *Ἀρχαῖοι δὲ καὶ τὰς θυσίας ἐπετελοῦν τῶν ἀγίων τοῦ πατρὸς, ὡς καὶ ἐν ἡμετέροις, οἷον ἐν τοῖς ἑσπερίοις, καὶ παρὰ αἰσχροῖς τοῖς χρόνοις γίνονται, καὶ ἐν ἄλλοις καὶ τοῖς ἐσπερίοις ἰσθμίοις, ἀδρόφειον.* Fama est antiquos Saturno, veluti Carthagine, antequam urbs euerteretur, & ut sit apud Celtas hoc etiam tempore, & in aliis nonnullis locis apud Hesperias nationes, sacra facere solitos, in quibus homines caderentur. Hanc postea sacrificiorum immanitatem Hercules, cum in Italiam accessisset aram Saturno erecturus, in mansuetiorem ritum commutavit, iussitque pro veris hominibus apud Italos hominum simulachra in Tyberim delicti, ut ait Ovid. in 2. fastorum. Siue ne profus tollere religionem videretur, siue quod mitiorem Deum se habiturum putaret si rem mitigasset, ac non penitus sustulisset. Patuit igitur Ioui, Apollini Saturno homines fuisse aliquando pro victimis immolatos, quod etiam fiebat in honorem Junonis Carthagine. Dianæ vero, quæ navigationem Græcorum ad Troiam impendebat, eosque Aulide retinebat, quid exposcebatur? an non necesse fuit Agamemnoni ante quam à litore solueret, Iphigeniam illi mactare? aut nonne iussi sunt id ex oraculo facere? rem autem ita breuiter attingit Verg. lib. 2. Aeneid.

30 Suspensi Eurypilum scitatum oracula Phæbi
Mittimus, isque adytis hæc tristia dicta reportat.
Sanguine placatis ventos, & virgine cæsa,
Cum primum Iliacas danai venissetis ad oras.

& Lucr. lib. 1. merito inquit;
Religio peperit scelerosa, atque impia facta.
Aulide quo pacto Triviai virginis aram
Iphianassæ turparent sanguine fœdè.

Euripides enim luculentissimam tragediam composuit, de ipsa Iphigenia in Aulide, in qua omnem hanc sacrificii crudelitatem declarat. Neque tamen solis Diis, sed hominibus etiam, & manibus mortuorum homines cedebantur. Memorix proditum est in Taurica regione præterea, cui Thoas his temporibus imperabat, eam fuisse factorum legem, ut quicumque eò delati maris tempestate fuissent, vel quicumque denique aduenissent, ii mactarentur pro victimis Dianæ Tauricæ, quod licet ex Iphigenia in tauris Euripidis cognoscere; qui etiam impuram esse illam religionem inquit his versibus.

40 τὰ τοῦ Διὸς ἐν μέσσοις στεφάνοις,
ἥτις ἔστιν ἡ τοῦ ἄνθρωπου φόνος,
ἡ καὶ λαχόν, ἡ καὶ τοῦ Διὸς χεῖρ,
ἡ καὶ τοῦ Διὸς καὶ τοῦ Διὸς καὶ τοῦ Διὸς.
Ἀλλὰ τοῦ Διὸς ἐν μέσσοις στεφάνοις.
Dex probandam non puto sententiam.
Quæ si quis impetiverit quem, vel thorum
Concusserit mæchus, vel attingat manu
Cadaver, areet à suis altaribus.
At ipsa cæso gaudet in sacris viro.

Scriptum tamen reliquit Herodotus in Melpomene non Dianæ, sed Iphigeniæ Agamemnonis filix naufragos in Tauris, qui eo appulissent, aut quicumque à Græcis capti fuissent, immolari solitos. Immolabantur Marti præterea homines apud Scythas, ut idem testatur hoc ritu; *ἵστας αὖ τῶν παλαιῶν*

plus

quoslibet ex hostibus viros ceperint, singulos è centum hominibus deligunt, quos non eodem modo, quo pecudes mactant, sed longe diuerso, vbi enim vinum in capita effuderint, homines in quoddam vas iugulant sanguinem eorum colligentes. nam cum Martem præcipua religione colerent id in Martis honorem faciebant. An vero humanior fuisse existimandus est Neptunus? is enim Idomeneo in patriam è bello Troiano redeunti eam immisit tempestatem vt coactus sit promittere se Neptuno sacrificaturum quod primum ex animalibus sibi exeunti è naui obuium fuisset, mox cum filius primus occurrisset, cum sacrificare necesse fuit. Luna quoque in Albania, quæ regio non procul distat à mari Caspio, homo immolari solebat, cum maxime omnium Deorum Luna ibi coleretur: nam multi è seruis numine afflati ibi diuinabant, quorum qui plurimum numine correptus esset solus per syluans errans, sacra catena comprehensus à sacerdotibus vinciebatur, sumptuoseque & opè parè per annum nutriebatur, deinde cum aliis hostiis ad Deæ sacrificia mactandus docebatur, vt ait Str. lib. xi. Neque Lacedæmonii, quidem qui vitæ seueritate, ac prudentia ceteros homines antecellere studebant, hanc superstitionem effugere potuerunt. nam, vt scribit Paus. in Laconiciis, Orchiz siue Lygodesmæ Deæ nuncupatur, quæ esse Dianæ statua putabatur è Tauris eò ab Oreste & Iphigenia deportata, homines sorte destinatos immolabant; quem postea ritum Lycurgus ad puberes transfudit. Huic eidem Deæ cognomento Triclariz virgo & puer mactabatur apud Achæos, vt est in Achæicis Paus. Quid opus est Leucadum ritum commemorare? illi enim quotannis auertendæ Deorum & Apollinis præcipue itæ impurum aliquem hominem diligebant, què mactare consueverunt, sed postea mutatus fuit ritus, cum è specula delectum multis pennis & auibz alligatis seruandum curarent, ita tamen vt extra patriam postea in columbia deportaretur, vt ait Str. lib. x. nam Semnonum, Druidarum, Lycæarumque & Pergæarum victimarum consuetudinem silentio præteribo, & aliarum nationum, qui homines Diis immolare solebant. Hoc vnum dicam, cum tanta Deorum crudelitate, tamque impia religione, nullam omnino probitatem esse potuisse. quid enim feritatis ac sceleris ab horum Deorum impurissimis aris abfuisse putandum est? neque vero in singulos homines tantum aliquando sauerunt, sed in vniuersos exercitus: nam cum Brennus Gallorum imperator insignem cladem accepisset à Græcis, cum quibus acie dimicauerat, mox per noctem Panos furore cum reliquis exercitus ita agitatus est, vt Gallicæ acies inter se ita dimicauerint, vt penitus fuerint deletæ. Cum igitur homicidiorum, omnisque crudelitatis autores Deos haberent antiqui, non est mirum si pro ecçibus, & adulteris, & rebus huiusmodi impurijs vota concipiebant. Nam cum crudeles essent illi Dii, cum avaritia maximo vitijs omnium præcipue laborabant, quare facile muneribus ad omnem improbitatem, omniaque peccata hominibus dimittenda adduci posse censebantur: Ideirco præclare dictum est ab Euripide in Medea;

Đường đi: qua cầu Ông Thìn.

Fama est Deos parere donis celites.

& id ab Ouid. lib. 2. de arte;

E 2 Munera

Mythologiæ.

Munera crede mihi placant hominesque Deosque.

Placatur donis Iupiter ipse datis.

Sed quid opus est pluribus? Iupiter ipse cum esset urbem Troianam Græcis diripiendam concessurus, non crudelitatem quidem aut insolentiam uictorum, neque Troianorum vel iustitiam, vel probitatem tanti facit, quanti sacrificiorum iacturam, quæ sæpius a Priamo & a reliquis Trojanis capiebat, cum ita inquit in primo Iliad.

αἱ γὰρ ὅτ' ἐν Λίαντι, καὶ οὐρανῷ δ' ἑστάντι

Ναιταῖοι παλαιοὶ ἐπιχθύνων ἀέθρου,

ταῦν μετὰ πρὸ κῆρ' ἐτίσαντε λίαν ἱερὰ.

καὶ πρῶτον, καὶ Λαῖα ἱερὰ λίαν ἀγρία.

ἐν γὰρ μετὰ θυμὸν ἰδούτω θάλασσαν,

Λαίαντα, καὶ Λαίαντα, τὴν γὰρ Λαίαντα θυμὸν ἡμῶν.

Quæ sunt sub cælo, & splendentis lumine Solis

Oppida culta viris mortalibus, omnibus vna

Troia fuit dilecta magis mihi: gratior vna,

Et Priamus, Priamique domus, regnumque, nec ara

Nidore aut libis caruit, quæ munera diuum.

Qui enim fieri potest ut iustus & bonus sit is Deus, qui bonam, & piam aliam quam civitatem esse fateatur, & tamen illam evertendam concedat nulla satis honesta sui consilii reddita ratione? Sic etiam Neptunus Aeneam ab Achille liberaturus nullam protulit Aeneæ probitatem, sed vergebatur ne muneribus & sacrificiis in posterum careret, ut est in lib. 7. Iliad.

καχερμενέα δ' αἰὶ

Δῶρα θύοις δίδου, τῇ νόστιμα ἔργῳ ἔχουσι.

gratisima semper

Dona Deis offert, qui cæli regna frequentant.

Non est igitur mirum si sæpius est ad parricidia accersitus Iupiter, cum ita esset avarus, ut pro acceptis muneribus ad omnia scelera conniueret, quare iure propè optimo Diis omnibus crudelior appellatur a Philætio in libro 9. Odiss.

Ζεὺς ἀνὰ τῆς, ὅντις πάντες ἱερώτερος ἄλλος.

εὐνὴν ἱλαίρην αἰθρῶν.

Iupiter haud quisquam Diuum mortalibus est te

Sæuior, atque ferus magis: haud miserere virorum,

Atque Achilles lib. ultimo Iliad. omnium malorum, omniumque calamitatum autorem Iovem esse demonstrauit his versibus.

ἐν γὰρ τῇ ἀρχῇ πάλαι κρυπτοῖς νόστοι

αἱ γὰρ ἱερώτερος ἐπὶ θύοις ἔργῳ,

Ζεὺς ἀχρημίστος, αὐτὴ δὲ τὴν ἀπὸ τῆς ἀπὸ.

Διὸς γὰρ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ.

Διὸς γὰρ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ.

Διὸς γὰρ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ.

Διὸς γὰρ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ.

Διὸς γὰρ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ.

Διὸς γὰρ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ.

Διὸς γὰρ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ.

Διὸς γὰρ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ.

Διὸς γὰρ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ.

Διὸς γὰρ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ.

Διὸς γὰρ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ.

Διὸς γὰρ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ.

Διὸς γὰρ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ.

Διὸς γὰρ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ.

Διὸς γὰρ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ.

Διὸς γὰρ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ.

Διὸς γὰρ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ.

Διὸς γὰρ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ.

Διὸς γὰρ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ.

Διὸς γὰρ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ.

Διὸς γὰρ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ.

Διὸς γὰρ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ.

Διὸς γὰρ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ.

Plenum

Plenum est. Ista viris miscens dat Iupiter ipse,
Nunc mala multa haurit, nunc & bona plurima cepit.
Non solum in his malorum autorem Iouem putauit Homerus, sed etiam in
consideratum & temerarium, qui non consilio & ratione, sed ut fors obtu-
lerit, bona cuique dispense. sic igitur Euripides etiam in Hecuba illum
malorum autorem facit;

οὐδ' ἄλλοι μὲν ζῶντες, ἐνὶ φρεσὶ δ' ἄπαντα
κακὰ κακὰ δ' ἄλλα μίσηται ὅτι καὶ ἄλλοι θυοῖ.
Nec Iupiter me perdidit, seruauit ut
Peiora multo cernerem infelix ego.

10

Sed Venus non solum Iouem, verum Deos omnes inclementes vocat apud
Virgil. lib. 1. Aeneid. quia Troiam propter inuidiam, & ob accepta à Græcis
munera euerterint; sic enim inquit;

Non tibi Tyndaridis facies inuisa Lacœnz,
Culpatæue Paris, verum inclementia diuum
Has euerit opes, sternitq; à culmine Troiam.

Idem Iupiter Iunonis illecebris ductus auctor fuit violandi fœderis, quod
perculsum fuerat inter Græcos & Troianos, ut est in lib. 4. Iliad. cum Palla-
dem iusserit in aciem Troianorum descendere, eosque impellere ad fœdus
violandum.

20

οὐδ' ἴφαιτος δὲ οὐδ' ἄλλος πατὴρ ἀδ' ἔπειτα θυῖται.
Ἀδελφὸν δὲ θυγατέρα ἱσθὶα ἀνέρεα παρ' ἴφαι.
Αἰψὰ μὲν ἱεὺς πατὴρ ἰδὼν πατὴρ τρεῖς, καὶ ἄχαρὸν,
σπέρμα δ' ἑκαὶ τρεῖς ἐπὶ μὲν ἄχαρὸν
Ἄρχεται παρ' αὐτοῖς ἐπιπράτα δολέεσθαι.

Annuat his dictis hominum pater, atque Deorum,
Palladaq; arcessens ad sese hæc inde profatur,
Protinus in Troiam & Græcorum castra recede,
Experire volo Troianos, primi ut Achivos
Marte petant, primi perculsaq; fœdera rumpant.

30

Atq; cum leuissimi hominis & impuri sit dicere mendacium, neq; hoc qui-
dem vitio caruit Iupiter, qui ita fuit mendax ab Hyrtacide vocatus, ut est
in lib. 1. Iliad.

ζῶν πατὴρ, ὃν ἴδον καὶ ἐν φρεσὶ θυῖται ἐνὶ θυῖ.
σπέρμα μὲν ἱεὺς
Iupiter, an mendax pater es? nec iam vlla loquenti
Danda fides?

Cum fuisset Apollo etiam autor crudelitatis creditus, sæpius fuit ad cædes
inuocatus, quale est illud Virgil. libro decimo.

Phœbe diu. (res si qua diumortalibus vlla est.)
Viximus: aut hodie victor spolia illa cruenta,
Et caput Aeneæ referes.

40

Multi denique ad cædes, ad flagitia complura, ad latrocinia, ad adulteria ab
his Diis se adiuvare crediderunt, & non dubitarunt ut adiuvarentur preca-
ri; quippe cum intelligerent vel innocentissimos homines per hos Deos
gravissima supplicia subisse, cum vel vnus Hippolytus in mentem veniret.
Enimvero, quia nihil diuturnum est, quod ad extremam improbitatem ve-
nerit, multo tuit laudabilior, quam hos pro Diis colere, illa Cyclopi sentē-
tia,

tia,

Mythologia.

tia, quæ homines ad voluptates, vitæq; suauitates percipiendas hortatur; quæ vniuersam illam religionem euerit, ita enim inquit apud Euripid. in Cyclope,

*ἄλλ' ἢ ποῖός ἐστις ἢ τῶν δαίμωνων.
ὅς ἐστιν ἄνθρωπος, ὃς φρονεῖ τίος ἄλλ' ἢ ποῖός ἐστις.
ἔστιν ἄνθρωπος, ὃς φρονεῖ τίος ἄλλ' ἢ ποῖός ἐστις.
ἄνθρωπος ἐστὶν ἄνθρωπος.*

Et huic Deorum maximo ventri, viris
Vt solus est hic Iupiter prudentibus,
Bibendi, edendi vt lex diebus singulis;
Viuendi & vsque suauiter.

10

Hoc autem cōsiliū est non hominis, sed filii Neptuni, & Iouis ipsius nepotis, cui vanum fuisse illū Deorum cultum facile credi potest: at contra fieri non potest, vt ille suauiter viuat, nullaq; tristitia afficiatur, qui totus feratur ad voluptates, nulla habita ratione innocentie, cum ila sola omnem vitæ suauitatem largiri possit. Sed quid opus pluribus? tanta fuit horum Deorum crudelitas, vt Lætionem Iouis ipsius filiam esse tradiderit Homerus lib. 7. Iliad. quamuis Dei sola propriū sit beneficentia;

ἡ Λατὼν τὴν θυγατέρα τῆς Ἰουλιανῆς.

Lætio priuæ Iouis proles, quæ læserit omnes
Mortales.

20

Pater ex iis quæ hæcenus dicta sunt, vt arbitror, quod talia fuerunt hominum vota, qualia Deorum sacrificia, & quales Dii ipsi credebantur, à quibus viuendi rationem acceperant, & quod omnibus vitis credebantur Dii illi fuisse contaminati, & quod nulla vel religio vel ciuitas, quæ ad summum malitiæ peruenerit, diuina esse potest. nunc consideremus quales Dii inter se fuerunt.

Quales Dii inter se fuerunt. Cap. XVII.

30

NEque mirum est sanè Deos tam sauos erga homines extitisse, atq; omnia discordiæ, crudelitatis, & perfidiæ semina in homines à Diis ipsis manasse. cum tanta fuerit iam inde ab initio iurer hos Deos contentio, quantam neque cælum, neque terra capere potuit. Quod si sceleratū est illum armis persequi, à quo aliquod magnum beneficium acceperis, profecto sceleratissimus fuit Saturnus, qui illum infecutus est, à quo huius lucis vsuram acceperat. Verum non solum infecutus est, sed etiam captiuo virilia membra amputauit, vt testatur Ouid. in Ibm;

Saturnus vt illas

Subsecuit partes, vnde creatus erat.

40

Hoc paternum exemplum cum sibi ante oculos ad imitandum Iupiter proposuisset, Saturnum patrem & ipse cum armis infecutus est, & in Italiam cōfugere compulit, à quo cum apud Ianum Regem in Italia latuisset, quædā pars Italiæ Latium fuit appellatum, vt est apud Virg. lib. 8.

Primus ab ætherio venit Saturnus Olympo

Arma Iouis fugiens, & regnis exul ademptis.

Iam veto quanta fuit Saturni feritas, qui suos filios vorabat? an potest is esse tolerabilis in alios, qui tam fuit ferus in suos filios? an potest aurea ætas, hoc est iustitiæ, humanitatis, pudicitie, æquitatis plena administratio

tio